

Inserati se sprejajo in velja risopna vrsta

322. za vsak tiskani list

12 " " "

15 " " "

Pri večkratnem tiskani se ceja primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, odračkovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema spraviščev, (administracija) in odgovorila na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 80 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Smrt cara osvoboditelja.

Telegraf je raznesel po celim izobraženem svetu pretresujočo novico o grozni smrti cara Aleksandra II., samodržca „svete Rusije.“ Brez dvoma postal je žrtva one nihilistične zarote, ki v zaslepljeni strasti išče srečo človeško v popolni anarhiji. Car je bil svarjen že po znanih večkratnih napadih, katerim je do zdaj srečno všel. Morda bi si bil še življenje ohranil, ako bi bil ubogal vsestranske svete, ter dovolil Rusiji ustavne pravice, vsled katerih bi odgovornost od svojih ram zvalil na rame svojih odgovornih ministrov in na rame stotero glavatega državnega zbora; — morda, pravimo, kajti mogoče je bilo na ta način pozornost ljudstva odvrniti od sebe; nezadovoljni življi v narodu bili bi od ustave pričakovali sprememb in katastrofa bi bila morda izostala, morda pa tudi ne, ker je znano, da nihilistom ustava sama ne zadostuje, in da oni hočejo ves sedanji človeški red prekucniti. Vendar je zdaj vsaka razprava prazna, ali in kako bi bil zamogel car nevarnosti ubežati; danes stojimo pred dejanskim činom, da je car Aleksander mrtev, da je usmrten od hudobne roke. Za danes še ne bomo razpravljali, kake politične nasledke bo imel ta dogodek, — taka razprava bila bi nespodobna pri parah spoštovanja vrednega moža in vladarja, taka razprava bila bi podobna prepiru lakomih žlahtnikov za dedščino vprico mrlca, ki se morda še ni dobro ohladil; tudi ne bomo v razgovor jemali one skrivne zarote, ki hoče svoj namen doseči s takimi sredstvi, s hudodelstvom, s krvijo vladarjev, s predrznostjo in skrivajočo

se zavratnostjo, — saj se taka stvar sama sebe sodi, ki si s svojim programom ne upa javno na dan, da bi se čitno videlo in pre-reševalo, kaj je na njem dobrega in kaj slabega; Bog bo sodil vse, cesarje in berače, On vodi zgodovino človeško in ne bo dopustil, da bi krivica nad pravico na vse veke kraljevala; car Aleksander se že zagovarja pred sodnim stolom Vsemogočnega, in mi mislimo, da se bo on lažje zagovarjal, nego oni predrzneži, ki so njegovemu življenju zavratno konec storili. Pa tudi svetovna zgodovina bo izrekla svojo sodbo nad carom osvoboditeljem in nad krviželjno nihilistično zaroto, in morala bo zabilježiti, da je blagi car Aleksander v odkritem, junškem boju rešil balkanske Slo-vane iz turškega jarma, od nihilistov pa se zna do zdaj le ta slavni čin, da so tega bla-zega moža zavratno zalezovali, kakor lovci zverine, in da so mu slednjič vzeli življenje, ki ga mu oni niso dali. Toliko padla še ni Evropa, da ne bi resnično žalovala tik mrtvaškega odra tega slavnega in blazega vladarja. Sedanja Evropa ga nima vladarja enacega plemenitega ponosa, enake blagosrčnosti, enake močate samosvesti, ensko krepke in mogočne odločnosti, kakor je bil car Aleksander II. Kjer je šlo, zabraniti kako vojsko in preli-vanje krvi, kjer je šlo za mednarodne pogodbe, s katerimi se je imelo upeljati bolj človeško in usmiljeno ravnanje v vojski, vselej je bil ruski car prvi, ki je govoril za človeški napredek, za humaniteto in za spravo. Ta milo-srdnost pa ni kratila njegove močate odločnosti in hrabrosti, kedar je videl, da se le z orožjem krivica odvrniti zamore. Polno je ču-

til nesrečo balkanskih Slovanov, in ko se po dolgih dogovorih Turčija ni hotela udati, da bi vladala bolj pravično nad balkanskimi Slo-vani, potegnil je car svoj ostri meč in postal je car osvoboditelj, in kot tak se bo svetil v zgodovini, dokler bo kaj Slovana med Donavo in egejskim morjem. Vsa ostala Evropa je slišala stok bolgarskih mučencev, pa midsobna zavist, trdosrdnost in slabotnost evropskih diplomatov je preglušila ves njih srčni čut, če so ga sploh kaj imeli, Bolgarom niso dali druge tolažbe, ko svoje diplomatične note, ki so jih brez uspeha pošiljali od ene rezidence do druge. Angleški jud Disraeli je celo hrpavo med svet upil, da se mora Tur-čija ohraniti, in žugal je Rusiji z vojsko; pa car osvoboditelj se za to grožnjo ni zmenil, in še isti dan, ko je Disraeli to grožnjo v svet zaklical, povedal je car Moskvčanom, da se je odločil za vojsko zoper Turka.

Pa ne samo na Balkanu, tudi v Rusiji sami postal je Aleksander — car osvoboditelj, ko je odpravil tlačanstvo v Rusiji in osvobodil nad 20 milijonov ruskih kmetov. To je po času prvi in po zgodovinski vrednosti drugi veliki in slavni čin cara Aleksandra osvoboditelja. Car osvoboditelj! prelep primerek, ki mu ga mora zgodovina dati, in kateri vladar se more ponašati s takim primkom?

Muogi sicer Aleksandru II. niso mogli odpustiti, da se je tako trdovratno držal svojega „samodržtva“ ali po evropski, „absolutizma“, da se ni hotel ukloniti duhu časa, ki zahteva ustavo tudi za širno Rusijo; pa čudno je, da ravno tisti, ki ruskega absolutizma ne

„Ljudstvo se joka“.

„Ljudstvo se joka“. — Tako poroča telegraf iz Petersburga in naslika v treh besedah celo situacijo v Rusiji. Kdor vé, kako ruski narod ljubi in spoštuje svojega cara, temu se ne bo čudno zdelo, da se zdaj ljudstvo v celi Rusiji joka nad toliko grozno smrtjo ljubljene-ga cara Aleksandra II. V resnici ima ruski narod uzroka dovolj, jokati nad tem dogodkom, pa ne toliko zavoljo smrti carove, ki je zdaj rešen vseh bolečin, ampak zavoljo moralne, socialne kuge, ki razjeda pošteni ruski narod v toliki meri, da so ljudje postali živina in da se ne strašijo nobenega zločina več! Pa ne samo ruski narod, cela Evropa ima uzroka dovolj, jokati nad svojo spridenostjo, da so taki zločini tako pogosti postali. V starih časih se je pač tudi zgodilo, da je padel kak vladar pod nožem zavratnega morilca, pa le v takih slučajih, kjer je bil ta vladar grozovit trinog, nečlovešk in nevsmiljen krvočolnik. V takem slučaju imelo je delo morilca nekaj junaškega v sebi, ljudstvo je tacega osvoboditelja iz trinožkih rok blagoslavljalo. Aleksander II. pa je bil blag in človeško čuteč mož, on

ni bil trinog, ampak sam osvoboditelj svojih ruskih kmetov in osvoboditelj balkanskih Slovanov, on je Rusijo visoko povzdignil, pod njegovo vlado zidale so se železnice neizmerne daljave čez vse ruske pokrajine, narod je hitro napredoval v vedah in umetnostih, v obrtniji in kupčiji. Da tak vladar ne bi bil vreden življenja?! Aleksander II. je le dobro hotel in dobro delal, kakor daleč so njegove oči segale, v svojem srcu ni nosil hudobije in krivice, in vendar ga je razčlovečena druhal nihilistov preganjala, kakor divjo zver! Šestkrat je srečno ušel morilnemu orožju svojih preganjalcev, sedmokrat je obležal mrtev. Streljali so po njem, podložili mu strelni prah pod kolovoz železnice, razstrelili en del njegove palače v zrak, vselej brez uspeha, dokler se jim ni vendar posrečilo. Pa ne samo ruski car, tudi drugi vladarji morali so se že trestiti za svoje življenje: tako naš cesar, ko ga je z nožem napadel fanatičen Madjar, tako kralj laški, kralj španski, ranjci cesar Napoleon, cesar Viljem, knez Bismark itd. Kako razdivjana so pač že človeška srca, da so taki dogodki na dnevnem redu! Kam jadramo? moramo se vprašati. V resnici, Evropa ima

dovolj uzroka, jokati se nad lastno spridenostjo. V tolažbo pri tem nam zamore le še biti, da so pošteni elementi po Evropi še zmirom v večini in od vseh strani, iz Pariza, Londona, Berlina, Rima dohajajo poročila o globokem vtisu, ki ga ta dogodek naredil, o gnjusu, s katerim se večji del ljudstva odvrta od hudobnih morilcev in od ideje, ki jih je k takemu zločinu pripravila. Vsi časniki izražajo svoj stud nad delom nihilistov, samo pisatelj francozkih komunardov, slaboglasni Rochefort, triumfira! Pa ne, on ni sam, pridružila se mu je dunajska „N. fr. Presse“, ta od nekdanj najnesramnejši judovski list, kar jih je kedaj na Dunaji izhajalo. Ta list, kterega naj bi vsak pošteni Slovenec samo z rokovi-cami v roke prijel, da se od gnjusobe lista ne oskrui, — ta časnik še zdaj ne more pozabiti, da je pokojni car naklestil ljubljence „N. fr. Presse“, ljute Turke; zato pa tudi zdaj caru Aleksandru še na mrtvaškem odru našteva njegove grehe in njegovo smrt kot neko zaslužno kazen opisuje. V resnici, „gliha vkup štriba“, ta list res ni vreden druge tovar šije, ko nihilistične. Ne najdemo besedi za tako cinično frivolnost, za tako brezsrčno, sprideno,

morejo zadosti prekleti, so najudanejši častilci in občudovalci onega diktatorja na Nemškem, ki kot državni kancelar tudi popolnem samovoljno vlada, ministre nastavlja in odstavlja, strauke sém in tje peha, ter se iz celega ustavnega življenja norčuje; in ali ni francoski Gambetta še menj odvisen diktator od ruskega cara, ker ima pač njemu podobno oblast, pa je ob enem toliko skrit za druge osebe, da se odtegne vsaki odgovornosti in vsakemu sovraštvu? Le toliko je bil car Aleksander II. še vzvišen nad diktatorjema Bismarkom in Gambetto, da se ni skrival za cesarja, kakor nemški kancelar, in ne za odgovorne ministre, kakor predsednik francoske republike, — on je kot ponosni samodržec ukazal: „tako hočem jaz“, car in vladar vseh Rusov!“ Lepa je res ustavna svoboda, na vrhuncu svojega razvitka je narod, ki ima toliko samostojnih in značajnih možakov, polnih samosvesti in svobodoljubja, da se čuti vladar primoranega, deliti z njimi svojo oblast, lepa je ustavna svoboda za politično zrele, samosvestne, zavedne narode, in tudi mi znamo to dobroto ceniti, da nam je naš dobri car Franc Jožef I. dodelil ustavne pravice (ki nam jih žalibog krati ona v srcu absolutistična stranka, ki se „ustavoverno“ in svobodomiselnost (?) imenuje); vendar nas sili podoba Aleksandra II. k izreku, da je tudi diktatura, ako je izročena tako blagemu in plemenitemu možu, kakoršen je bil car osvoboditelj, nekaj veličastnega, impozantnega! V Rusiji je bil car do zdaj sveta osoba, in priprosti Rus si ne more cara drugače misliti, nego kot „samodržca“, polnomočnega, absolutnega vladarja. Aleksander II. je bil poslednji ruski car v tem pomeuu besede, poslednji neomejeni diktator in „samodržec“, poslednji „imperator.“ Kajti zdi se nam, da se bo njegov naslednik Aleksander III., dose-danji carevič, čutil primoranega, proglasiti ustavo in deliti svojo oblast z voljenimi zastopniki naroda; do tega ga bo nagnila že grozna smrt njegovega očeta, ker le po ustavi zamore se odtegniti velikanski odgovornosti, ki jo je nosil še car Aleksander II.

Verujemo, da se je rusko činovništvo v marsičem pregrešilo proti narodu, od vseh strani se potrjuje, da so ruski uradniki podkupijivi, krivični, samovoljni. Pa oni so se izgovarjali na cara, in svoje krivice delali v imenu cara, tako je nazadnje vsa odgovornost

padla na cara, in ni čudo, da so nihilisti mislili, da v caru leži vir in začetek vseh hudobij, akoravno je bil ta car eden najpoštetnejših, najplemenitejših mož v celi širni Rusiji. Ako se pa upelje ustavno življenje, bodo odgovornost za vse morali nositi ministri in poslanci, kakor pri nas v Avstriji, in car ostane nad strankami kot sveta, nedotakljiva oseba. S carom Aleksandrom II. je toraj vmrl zadnji samodržec in očitni diktator v Evropi. Imeli bomo in imamo sicer še diktatorje, kakor Bismarka, Gambetto; pa ti vsaj na videz še trpé neko ustavnost, in tako so sicer dejanski, pa vendar ne odkriti samodržci. Oai mož, ki je zamogel iz lastne moči in lastnega nagiba z eno samo besedo po konci dvigniti dva milijona hrabrih vojakov, da se je stresel pred njimi iztok in zapad, ta mož zdaj leži bled in mrzel na mertvaškem odru in ne more geniti nobenega uda več, kar niso zamogle storiti morilne granate in karteče Osman pašine, da bi bile caru Plevno oblegajočemu izpihnile luč življenja, to je storila bomba, vržena, — o groza človeške hudobije — od Rusa podanika carjevega.

Tako mine vsa človeška moč in slava! Ruski cari, ki so si samovoljno prilastili celo tudi duhovno oblast, ter si tako mislili zagotoviti za vse čase neomejeno oblast in gospodstvo nad severom Evrope in Azije, nad celim pravoslavnim svetom, ti mogočni cari niso več varni svojega življenja in se morajo enako ubežnikom skrivati pred maščevalci onih mučencev, ki so dostikrat za male pregrehe čas svojega življenja morali pokoriti se v rudokopih Sibirije! V istini, da smo pravični, rusko samodržstvo ima na svoji vesti tudi mnogo nedolžne krvi, in Aleksander II., sam blag in pravičen, moral je trpeti za svoje prednike na carovem stolu in za svoje spačene in krivične uradnike!

Milovali ga bodo vsi dobri in pošteni ljudje, največ žalosti pa bo na Pruskem dvoru, kajti v caru Aleksandru II. vmrl je „najboljši prijatelj Nemčije“, kakor so nemški listi svoje dni pisali. V istini car Aleksander je Nemcem bil velik dobrotnik, zlasti l. 1870, to vedo diplomati najbolje. Mnogokrat so se slovanski listi jezili nad temi simpatijami cara ruskega za Prusijo, tudi mi smo to obžalovali. Krive pa so temu bile največ rodbinske zveze med berlinskimi in ruskimi dvorom. Sicer pa se

pri razkritem mrtvaškem odru ne bi spodobilo, ranjcemu blagemu vladarju to ali ono očitati, še menj bi se spodobilo, ko bi mi trenutke največe žalosti ruskega naroda oskrunili s kako škodoželjnostjo za nemško državo, ki so jej nihilisti umorili najboljšega zaveznika. Danes ni čas za politično prepirljivost, spominjajmo se pri smrti slavnega cara osvoboditelja na milljivost vse posvetne slave in mogočnosti, in prosimo Boga, naj milost izkaže duši njegovi in celemu narodu ruskemu, da iz sedanjih zmotnjav dospe do reda in krščanskega miru!

Poročilo grofa Klam-Martinica o državnem proračunu za leto 1881.

Odsek za državni proračun je bil izvolil grofa Klam-Martinica za poročevalca, in ta je poročilo zdaj dovršil ter ga poslancem predložil. Iz tega poročila posnamemo sledeče:

Vlada je izračunila stroške na 445 26 milijonov, dohodke pa na 408 62 milijonov, manjka toraj 36 64 milijonov. Odsek pa je izračunil stroške na 442 49 milijonov, dohodke pa na 409 64 milijonov, toraj je stanje financ po odsekovem predlogu za 3 79 milijone boljše. V primeri z lanskim letom so se stroški povišali za 39 64 milijonov, dohodki pa za 11 36 milijonov, če se hoče pa račun prav spoznati, treba je pomisliti, da se ima od naštetih stroškov porabiti 20 85 milijonov za poplačevanje državnega dolga, 5 7 milijonov za zidanje arelske železnice, 2 5 milijona za povišani nakup tobakovega perja, 3 23 milijone za povračilo davkov, potem svote za ljudsko štenje, za gruntno vcenitev, za uravnanje Neretve, posojilo Bukovinski deželi. Ti izvanredni stroški se morajo od navadnih stroškov odtegniti, potem se znižajo stroški na 427 8 milijonov. Lani je bilo stroškov za 422 28 milijonov, toraj so se stroški od lani povišali za 5 55 milijonov. Stroški so se pa zato povišali, ker se je ministertvu zunajnih zadev (za Bosno) več od lani dovolilo 3 65 milijone, ker so obresti državnega dolga narastli za 513 139 gld. Tudi dohodki so nekteri le navidezni in ti se morajo odtegniti. Na ta način bomo videli, da so se pravi stroški povišali za 5 55 milijonov, pravi dohodki pa za 7 57 milijonov, toraj smo za 2 milijona na boljsem od lanskega leta.

Ta svota pa je premajhna v primeri z velikanskimi naštetimi številkami. Denarno

v jeziku bahato, v dejanjih strahopetno, vsem poštenim ljudem zoperno ravnanje, na mrtvaškem odru ležečega velikega in slavnega, plemenitega vladarja obirati in obrekovati s hudobnim jezikom! Greuter bi rekel: „pfui!“ slovenski hribovc pa: „fej te bodil!“

Enako senzacija, kakor grozna smrt cara Aleksandra, vzbudila je morda v starem rimskem svetu vest o smrti Julija Caesarja. Brutus, Cassius in tovarši, umorili so Caesarja, ker se je polastil vse državne oblasti, in odstranil republiko, enako sedanjemu Bismarku. Vnetost za ljudsko svobodo in stare pravice gnala je zarotnike nad Caesarja. Toda Caesar ni bil trinog, čeravno je bil diktator, on je bil človeško misleč in usmiljen, ter je zlasti rimskim revežem mnogo dobrega storil. Zato je bilo ljudstvo razkačeno nad morilci, ko je Antonius prebral Caesarjevo oporoko, v kateri je svoje premoženje ljudstvu zapustil. Zarotniki in idealni branitelji republike morali so pred ljudsko jezo bežati iz Rima. Aleksander II. bil je podoben Caesarju v svoji mogočnosti in milosrčnosti, vendar je imel še to prednost

pred njim, da je on svojo oblast podedoval po očetu, ter si je ni siloma in z odstranjenjem ustavne svobode pridobil, kakor Caesar; toliko bolj so krivi.

Razlika je pa nadalje še ta, da sta tačasna branitelja svobode, Brutus in Cassius ravnala javno in odkritosrčno, ne pa zavratno. Ko jima je namreč v Rimu spodletelo, ko tamošnje ljudstvo ni hotelo z njimi potegniti, bežala sta na balkanski poluotok, tam nabirala republikansko vojsko, ter se z orožjem v roci zoperstavila prijateljem Caesarjevim, ki so ju prišli preganjati. Brutus in Cassius sta umrla za svojo idejo z mečem v roci, na javnem, odkritem bojišču. Od nihilistov pa kaj tacega ni pričakovati; poskrili se bodo, kakor podgane, in delali nedolžne obraze, kakor bi še muhe vmoriti ne zamogli, o priložnosti pa bodo zopet koga zavrta no vbili. Res je, da se je z zavratnim sovražnikom težko boriti, pa res je tudi, da zavratnemu napadalcu nikdo zmage ne želi, ker je ni vreden. Človeka naratura jo toliko poštena, da ima sočutje z vsakim po krivici zatiranim, ako svoje pritožbe

javno pred svetom razglasi in se javno zauje v boj podá; tako simpatiziramo zdaj z Irči, ker vemo, da krivico trpé, ker so razglasili svoj program in nam ta pové, da nič krivičnega ne zahtevajo. Nemogoče pa je, simpatizirati s stranko, ki svoje namene skriva, in svoje dejanje kaže le v zavratnih umorih. In če bi na ta način prav vso rusko cesarsko rodo vino pomorili, kdo nam je porok, da se bo potem ruskemu narodu pod vladarstvom kakkega prismojenega nihilista bolje godilo, ko do zdaj? Ne, stranka, ki se poslužuje takih sredstev, ni od Boga, stranka, ki se javnosti in belega dneva boji, koje orožje je tajnost in zavratnost, taka stranka ni poštena in tudi ne bo prišla na krmilo, kajti pošteni ljudje so tudi v Rusiji še zmirom v večini, hvala Bogu.

„Ljudstvo se joka“, pravi telegram; pa to milosrčno ljudstvo rusko zna tudi grozno postati, kedar se razsrdi, ter je kakor malo katero energično v boju s katerim koli sovražnikom. Ni dvoma, da bodo tudi nihilisti v kratkem občutili krepko roko ruskega mužika,

stanje države se skoraj ni nič popboljšalo. Še vedno imamo pred seboj primanjkljaj (deficit), ki je tako velik, da se s samo varčnostjo premagati ne dá. Kako bi se dalo denarno stanje zboljšati? V ta namen nasvetuje poročevalec grof Klam-Martinić sledeče:

Davek se mora tako preurediti, da bo dosegel dvoje: prvič, da bo več donášal, drugič pa, da bo bolj pravično razdeljen. Dozda, se je davek nakladal preveč na posestnike premalo pa na kapitaliste, to je, na gibljivi kapital. Ako se bodo bogatini, dozda premalo ali nič zadavkani, primorali k večjemu davku, potem se dajo dohodki iz davkov zvišati, tako, da ljudstvo ne bo pri tem trpelo, ampak še zadovoljno bo, kedar vidi bolj pravično razdelitev davka. Tudi pri indirektnih (posrednih) davkih bi se dalo več dohodkov doseči.

Več pa ko bo ljudstvo plačevati moralo, bolj oestro bo zahtevalo, naj se pri državnih stroških varčno ravna, naj se ne dela nikjer nobena potrata. Z žalostjo opazujemo, to premotrivši, da se število državnih uradnikov vedno bolj množi, teraj z njimi tudi stroški za državno upravo. Nič ne koristi, to ali ono svoto iz proračuna zbrisati, treba je stvar pri korenici prijati. Če bi se pokazalo, da bi se po avtonomni upravi število uradnikov in visokost njih plač znižati dalo, in da bi po taki spremembi država nič škode ne trpela, potem bomo primorani, staviti nasvete v tem smislu.

Take spremembe so neobhodno potrebne in pričakujemo jih v prvi vrsti od vlade same; vsako leto zamude je zgubljeno. Sedanjemu ministru denarstva sicer nič ne očitamo, ker je še prekratko časa v službi. Zato pa upamo, da nam bo v prihodnjem letu predložil kaj postavnih načrtov v tem smislu.

Tudi želimo, da bi se nam v prihodnje državni proračun predložil za eno leto naprej, tako v prihodnjem zimskem zborovanju proračun za l. 1883; ne pa še le potem, kedar je denar že potrošen in izdan, tako, da proračuna ni več moč odreči, ali kaj zbrisati. Tako se letos sklepa o stroških za leto 1881, ko so vendar že stroški za mesec prosinac, svečan, sušec že izdani in že tudi pojedeni!

Politični pregled.

V Ljubljani 16. marca.

Avstrijske dežele.

Državni zbor je izvolil **kneza Lobkovića** za prvega podpredsednika.

Vitezić je interpeliral vlado zavolj „italie irredente“ v Istri. Dr. Tonkli pa je

ki je in ostane caru vdan in zvest. Kar je nihilist, to je obližano že od evropske kulture, kakor pri nas nemškutar, pravemu Rusu pa je nihilizem groza in gnjusoba.

Vsem ljudem ne more nihče prav storiti, še Bog ne, toliko menj car, ki je človek, kakor vsak drugi. Naj vmoré še novega cara, naj vmoré vso carsko rodbino, naj proglase republiko, dobili bodo predsednika, ki tudi ne bo mogel vsem prav storiti, naj toraj vmoré še vse predsednike po vrsti, tako bodo slednjic prišli do anarhije, ki si jo želé, do časov divjaštva, ko bo zopet odločevala samo telesna moč, — ako je res anarhija ideal teh ljudi, potem jo zamorejo po tej poti res doseči; — če je v Rusiji tako stanje in tako brezumje mogoče, zapadna, civilizirana Evropa jej na tej poti ne bo sledila.

pravosodnega ministra interpeliral, zakaj tržaška kupčijska sodnija ne sprejema slovenskih tožb. Naši poslanci so začeli vrlo delati. Le tako naprej!

Vnanje države.

Novi ruski car **Aleksander III.** je izdal sledeči oklic:

„Vsegamogočnemu se je zazdelo, Rusijo težko udariti in na oni svet poklicati njenega dobrotnika, cara Aleksandra II. Padel je pod bogokletnimi rokami morilcev, ki so večkrat segale po njegovem dragem življenji. Stregli pa so mu po življenji, ker so v njemu videli zavetje in obrambo velikosti Rusije in blagostanja ruskega naroda. Uklonimo se pred voljo Božje previdnosti in pošiljajmo k Vsemogočnemu svoje molitve za mir čistejši duši našega umrlega očeta. Mi stopamo na svoj od svojih pradedov podedovani prestol ruske države in ž njo nerazrušljivo združenega carstva Poljskega in velike kneževine Finske. Od Boga naloženo si težko breme sprejemamo v trdnem zaupanju na njegovo vsemogočno podporo. Naj naše delo v korist naše ljubljene domovine blagoslovi in naj vodi našo moč v srečo vseh naših zvestih podložnikov.

Ponavljajoč pred Bogom vsemogočnim storjeno obljubo svojega očeta, da hočemo v smislu svojih pradedov posvetiti celo svoje življenje skrbi za blagostanje, moč in čast Rusije, zahtevamo od vseh svojih zvestih podložnikov, naj združijo pred oltarjem Najvišega svojo molitev z našo, ter jim ukazujemo, da nam in našem nasledniku, nj. carske visokosti, velikemu knezu prestola nasledniku Nikolaju Aleksandroviču prisežejo zvestobo. Dano v St. Petersburgu leta 1881 po Kristovem rojstvu, prvem letu našega vladanja“.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 15. marca. (Iz državnega zbora. — Grof Coronini. — Fistrov pogreb. — Grof Andrej Hohenwart.) Grof Coronini je kot predsednik državnega zbora že dobil svojega naslednika. Kakor sem Vam telegrafiral, izvoljen je bil včeraj dosedanji prvi podpredsednik dr. Smolka s 184 glasovi za predsednika. Bivši predsednik dr. Rechbauer je kot kandidat levice dobil 146 glasov, in 9 listkov bilo je praznih. Od 353 poslancev, ki jih šteje državni zbor, vdeležilo se jih je 340 včerajšnje seje. Tri poslanstva so izpraznjena, nekateri so bolni, in nekaj jih je na odpustu; kar je pa moglo, bilo je vse prišlo. Danes bo volitev prvega podpredsednika. Poljaki so pridili sklepu Hohenwartovega kluba, da se levicarjem ne ponudi kompromis ali porazumljenje, ampak da naj česki klub izmed svoje srede imenuje kandidata za prvega podpredsednika. To se je včeraj tudi zgodilo in desnica bode danes soglasno volila kneza Lobkovića. Knez Lobković je jako spreten in odločen mož, ki se ne bode dal v kozji rog vgnati, ako bodo liberalci zopet rogovlili. Pod ministerstvom Hohenwartovim bil je deželni maršal česki, in ni dvoma, da bode postal predsednik državni zbornici, kedar se Smolka tej časti odpove.

Sploh se namreč misli, da bode sedanje zborovanje po veliki noči sklenjeno s prestolnim govorom, in da bode na jesen nova volitev predsedništva in raznih odsekov. Sicer pa je dr. Smolka, dasi 71 let star, še trden in krepek. V svojem ogovoru je obžaloval, da ga ni moža, ki bi ga bile mogle obe stranki izvoliti za predsednika, ker bi se bil prav rad takemu možu umaknil, ob enem pa je prosil

poslanca, naj mu polajšajo njegov posel s tem, da se bodo strogo držali pravičnega reda. V zadnjih dveh sejah sta prišla in storila obljubo nova poslanca poljska, Zatorski in Rajski, ki sta izvoljena namesto umrlih poslancev Ridzovskega in Skrzinskega. Po dovršeni volitvi se je pričela posebna obravnava postave o hišnem davku, ktere so bili včeraj sprejeti prvi trije paragrafi brez bistvenih prememb. Vlada je včeraj predložila postavo, da sme še dva meseca naprej po dosedanji meri pobirati davke, in postavo, v kateri se dovoljujejo nekatera polajšanja pri prepisih z znižanjem dotičnih pristojbin od 3½ na 3 odstotke. Tudi je v tem predlogu nastavljen novi davek za borzo, ki bi bil pa po tem načrtu jako majhen in bi ne hasnil dosti. Na koncu se je poslanec Vitezić ministra notranjih zadev interpeliral ali vprašal o nekem spisu, poslanem iz Poreča nekterim državnim poslancem, v kterem se priporoča zatiranje Slovanov v Istri.

Današnji listi poročajo, da je grof Coronini izrekel željo zopet kot poslanec priti v državni zbor, in da ga mislijo vsled tega voliti Dunajski meščani namesto umrlega dr. Brestelna. Dasiravno bi bil to najjasnejši dokaz, da „N. fr. Presse“ nima posebnega vpliva več med dunajskimi prebivalci, ker je tako, umazano udrihala po bivšem predsedniku, skoraj vendar ni verjetno, da bi grof Coronini, ako res želi zopet stopiti v zbornico, popustil svoje dosedanje volilce Goriške, ki so mu skoz veliko let skoraj enoglasno skazovali svoje zaupanje.

Včeraj je bil pogreb Fistrov. Vdeležilo se ga je čez 2000 dijakov, dalje tovarišev njegovih iz l. 1848, radovednih babur, in tudi nekaj državnih poslancev. Dr. Hoffer je pred cerkvijo sv. Karola Baromeja preslavljaj ranjkega, na pokopališču pa je neki dijak spregovoril nekoliko besedi, in vseučilišnike v nemal posnemati moža, ki se je boril za svobodo in nemško kulturo. Odpadnike, kakor je bil Fister, in so še nekteri drugi, prav radi prepuščamo Nemcem, ako si zamorejo z njimi kaj pomagati. Za nas res niso za nobeno rabo. Po pogrebu so šli dijaki se ve da pit, ker brez kneipe se ne sme končati nobena slovesnost, tudi pogreb ne, samo da se zove tako popivanje ne vesela, ampak „žalostna kneipa — Trauerkneipe“. Danes popoldne bo pogreb Hohenwartovega očeta, ranjkega grofa Andreja Hohenwarta, ki je služil veliko let kot dvorni svetovalec pri cesarskem namestništvu v Ljubljani, se pa potem podal v pokoj in preselil na Dunaj, kjer je v 87 letu svoje starosti v nedeljo dopoldne umrl. Od prve žene mu živita naš grof Hohenwart in hči omožena z baronom Eichofom, od druge žene pa ima sina, ki je zdaj 20 let star in gojenec Terezijanske akademije. Klub desnega središča je včeraj grofu Hohenwartu izrazil svoje sočutje. Bil je tako ginjen, da ni mogel govoriti in se je kmalo umaknil, prepustivši predsedništvo g. Lienbacherju.

Z Dunaja, 15. marca. V državnem zboru bil je danes knez Jurij Lobković od 323 glasov s 165 izvoljen za prvega podpredsednika. Kandidat levice Demel je dobil 149 glasov, Klier 1, Steudel 4, in prazni so bili 4 listki. Izvoljen podpredsednik je bil živahno pozdravljen, ko je šel na svoj vzvišeni sedež. — Zatem se je postava o pobiranju davkov izročila budgetnemu odseku, potem pa nadaljevala posebna obravnava postave o hišnem davku. §. 4 in 5 sta bila sprejeta brez premembe, pri §. 6, ki govori o hišnem najemnem davku se je oglašilo 27 govornikov,

kerih je danes govoril samo 1, potem pa je predsednik sklenil sejo. Prej je še odložil svoj posel pri raznih odborih. Konečno so dr. Tonkli, Nabergoj in Vitezič vlado interpelirali o zaprekah, ki se stavijo rabi slovenskega jezika pri sodnijah primorskih.

Domače novice.

V Ljubljani, 17. marca.

(Posnemanja vredno.) „Narodu“ se piše, da je občinski odbor v Zagorji na Notranjskem sklenil sestaviti spomenico in prošnjo, da naj se dejansko izvede ravnopravnost slovenskega jezika v šolah in uradnih. Ta prošnja se bo poslala v podpisavanje vsem občinam na Kranjskem in Primorskem, potem pa izročila našim državnim poslancem. — To je vrlo dobro, to je možko, Notranjci so še zmirom prva skala slovenskega naroda! Bog jih živi! Bog živi župana Fatorja in svetovalca Križnarja, ki je to stvar sprožil!

(Lakota na Notranjskem.) Ko smo že poročali veselo novico od vrlih Notranjcev, hočemo vdariti še na žalostno plat, in še enkrat opominjati vse Slovence, naj ne pozabijo, da imajo na Notranjskem v nekterih krajih lakoto. Na naš prvi klic je poslal č. g. župnik dr. Štrbenec 20 gl. župniku Potepanu, predstojniku občine Jablanice v doljem Zemonu pri Iirski Bistrici. Gosp. Potepan se zahvaljuje nam in g. dr. Štrbencu, pravi, da je poslani milodar že razdelil, ter prosi še pomoči. Ne moremo verjeti, da bi Slovenci pustili tako vrle in domoljubne Notranjce od lakote cepati. Kdor več ne more, naj dá vsaj 1 gl. ali 50 kr., in pomislimo to dvoje: prvič, da se milodar vselej povrne, da zavolj milošćine nihče ne pride na beraško palico, pač pa zavolj druge potrate; drugič pa vedimo, da je zdaj postni čas, v katerem je bolj premožnim celo dolžnost milošćino deliti, posebno ako postava prav na tanko ne držijo.

(Peregjn Kajzel) vsim Slovencem, posebno pa Ljubljancem dobro znani, požrtvovalni izvrstni komik ljubljanskega slovenskega gledališča si je ustanovil svojo lastno kupčijo z glažovino na starem trgu št. 30 tik hiše c. k. deželne sodnije. Mi opozorujemo vse narodnjake v Ljubljani kakor tudi po vsih slovenskih pokrajinah, da podpirajo zasluženega narodnega moža g. Kajzel-a, posebno ker je njim on porok, da bodo vsakovrstno postreženi, z ceno ino dobro robo.

(Verba pogorela.) Velika vas Vrba pri celovškem ali vrbskem jezeru je do tal pogorela. Prišli so gasilci iz Celovca in Beljaka, pa zaradi hudega vetra niso mogli nič ubraniti.

Razne reči.

— Žalost v Berlinu. Tudi v Berlinu so se silno prestrašili ko so zvedeli grozno smrt ruskega cara. Ljudstvo se je gojtilo pred cesarsko palačo, ker se je vedelo, kako hudo bo ta vest cesarja Viljema zbolela. Pravijo, da se je cesar Viljem delj časa bridko jokal. Državni zbor nemški je izrekel cesarju Viljemu svoje sočutje, ker je zgubil najboljšega prijatelja. V Berlinu se hudo bojé, da pridejo zdaj slabi časi za Nemčijo, ker ne bo imela več zaslombe pri Rusiji. Vse oči se obračajo v kneza Bizmarka, njemu izročajo vso skrb za Nemčijo, on je zdaj še le prav mož političnega položaja.

— Kaj slavni nemški general Moltke o vojski misli. So nekteri idea-

listi v Evropi, ki hočejo vojsko čisto odpraviti, ter bi radi, da naj se postavi mednarodno sodišče, ki bo vse prepire razsojevalo in poravnalo. Pa ti ljudje ne pomislijo, da človeška sodba ni vselej pravična. Ravno berlinski kongres je bil tako mednarodno sodišče, in vendar ne moremo reči, da bi bil ta kongres pravico ukrenil, ko je macedonske Bolgare pustil v turških krempljih. Bojazen pred Slovani, da bi se preveč ne okrepcali, je to sodbo narekovala. Tako bi tudi na mednarodno sodišče uplivala človeška zavist lakomnost, gospodoželjnost, bojazen itd. pravice bi potem nikjer ne bilo pričakovati. Pridejo časi, ko mora kak narod z orožjem v roci dokazati, da je vreden življenja, in z orožjem mora razganjati predsodke, ki ga v rasti ovirajo. Tako sodimo mi, skoravno pritrjujemo, da je vsaka vojska velika nesreča, sicer bi ne molili v litanijah „vari nas vojske, kuge in lakote“. Poslušajmo zdaj, kako slavni Moltke o vojski sodi. Nekemu Rusu, ki ga je v tej zadevi vprašal za njegovo mnenje, odgovarja Moltke tako: „Po vašem mnenji je vojska hudodeistvo, po mojem mnenji pa je edino pravo sredstvo, obraniti blagostanje, samostojnost in čast kake države. Upajmo, da vojske zmirom bolj redke postanejo; popolnoma odkrižšli pa se jih nikoli ne bomo. Saj je že človeško življenje večni boj med sedanostjo in bodočnostjo. Vsaka vojska je nesreča in ima žalost v sebi za družne in dežele: pa kedar drugače ni mogoče, ohraniti svojo in domovinsko čast in svobodo, moramo se vdati v voljo Božjo. Vojska ima pa to dobro v sebi, da rodi ali na dan poklče velike može. V modrost in velikosrčnost vlad jaz stavim več zaupanja, da vojsko zabranijo, nego v tisto mednarodno sodišče, ki ga vi nasvetujete. Pameten državnik ne bo lahkomišljeno vojske pričel; tista doba je minula, ko so se vlade za prazne reči začele vojskovati, ne da bi narodov svojih prašale, če so s tem zadovoljni“. Na konec pisma Moltke brani Nemce, da so miroljuben narod? (?), in da ne pričenjajo radi vojsk. —

Zahvala.

Na 9. t. m. sem prejel, za razdelitev poslanih 20 gl. po visokočastitem gospodu dr. Juriju Štrbencu župniku v Hrenovicah, kateri so se po vsih 8 vaseh podelili največim revežem stradalim; Bog povrni i plati tisočero, za v toliki sili podeljeno pomoč! Bog daj več enakih dobrotnikov! — Naj toplejo zahvalo izreka tudi Vred. „Slovenca“ za klic na pomoč i ponujeno dobroto pobiranja milih darov.

Radoslav Potepan.
župnik.

Im Verlag von Fel. Rauch in Innsbruck sind soeben erschienen und vorrätig in der kathol. Buchhandlung

Fastenpredigten in fünf Cyclen

von P. Georg Patis, S. J.

Zweite vom Verfasser verbesserte Auflage. 388 Seiten in gros 8°. Preis 1 gl. 50 kr.

Die fünf Cyclen handeln in je 7 Predigten über: Busse, Hindernisse, Aufschub, Neues Leben, Gnadenleben. Die Durchführung ist eine streng logische, klare und allgemein verständliche, ebenso an den Verstand wie an das Herz appellierend. Wir sind gewiss, dass diese vortreffliche Sammlung des gefeierten Jesuiten mit grossem Nutzen verwendet werden wird.

(Schles. Pastoralblatt 1881, Nr. 2.)

Le dobra stvar se hitro prikupi.

Komaj je tri leta, kar sem prišel iz Novega Jorka v London, da angleško deželo soznanim z mojim novim izdelkom. Začel sem z malim, ter odprl početkom le

majhno delavnico in pisarno. Pošiljal sem moj izdelek v malih zabojih na ogled in poskušno po Angleškem, Irskem in Škotskem. Moj ekstrakt bil je povsodi z veseljem sprejet, in že v prvem letu se je naročilo pri meni 200.000 flašic. Mnogi so se naročili že le potem, ko so dobroto mojega izdelka že sami poskusili. Druga je pripravil drugemu, in tako je moja obrtnija dobro napredovala.

Iz začetka, prej da sem ljudi s svojim izdelkom soznani, imel sem več stroškov s pošiljanjem, ko dobilka. Zanesel sem se pa na to, da se mi bo to pozneje splačalo, kadar bodo ljudje moj izdelek že poznali in ceniti vedeli. V tem se nisem motil. Dobil sem toliko priznanja in naročil, da sem svojo delavnico kmalo razširiti moral. V drugem letu se je naročilo pri meni že 600.000 flaš. Zahvalnih pisem sem dobival toliko, na stotine in tisoče, da jih že nisem vedel kam devati. Enoglasna bila je hvala mojega „shaker-ekstrakta“. Tako se namreč imenuje moj izdelek, in je izvrstno zdravilo za bolezn na jetrah in v želodec. Najprej se je razširilo to zdravilo po Angleškem. Pa dolgi študijah in preiskavah sem se namreč prepričal, da največ bolezn prihaja dandanašnji iz želodec in iz jeter. Iznasel sem zoper te bolezn zdravilo „shaker-ekstrakt“, in ko sem se v Ameriki prepričal, da je mnogim pomagalo, sklenil sem, prinesiti ga tudi v Evropo. Pa nisem prišel v Evropo kot klativitoz, kajti vodil sem tam veliko kupčijo in imel sem več ko zadosti za življenje. Moja kupčija se je v tretjem letu še bolj razširila; samo na Angleškem sem prodal 900.000 flaš, v treh letih skupaj tedaj 1.700.000 flaš, in to je gotovo mnogo za začetek v tako kratkem času. Slaba stvar bi se ne bila tako prodajala. Na Angleškem so brž spoznali, kako dobro zdravilo je „shaker-ekstrakt“ zoper slab želodec in bolezn na jetrih, in da je res mnogim pomagalo, se vidi že iz tega, ker se ga je toliko pokupilo. Tolikaj spridevala od vseh krajev dale so mi pogum, da sem svojo kupčijo že razširil na druge dežele.

Želodec se kmalo pokvari, ta bolezen pride kakor tat v noči, zdravilo za to pa je „shaker-ekstrakt“.

Če je želodec pokvarjen, boli človeka v prsih in na straneh, včasih tudi v križu; človek je zaspan in slabe volje, usta imajo čuden duh, na zobeh je polne sline neprijetnega vonja. Človeku se ne ljubi jesti, in na želodec leži nekaj, kakor kamen. Oči so vdrté; roka in noga so mrzle in mokre, kar pride od mrzlega pota. Bolnik je vedno zaspan, in če prav spi, mu vendar nič ni boljše; čez nekaj časa postane siten, razdražljiv in tuman, v sreu mu je, kakor bi se nečesa bal. Glava je omotična, posebno, kedar človek vstane; čeva postanejo trde, koža pa suha in gorča. Kri je težka in se nerada po žilah vali; belina v očesu postane rumena. Bolnik pogosto živež izbljuje in občuti pri tem kislinast ali pa sladkikast okus. Včasih tudi srce tolče, da bolnik dostikrat misli, da je na sreu bolan. Oči slabo vidijo, kakor skoz meglo, človek postane klavrn in slab. Kmalo se prikaže tudi kašelj, početkom suh, pozneje pa z zelenkastim izmetkom. Te prikazni ne pridejo vse na enkrat, ampak zapored; pa dostikrat jih je več na enkrat opazovati.

Lastnik A. J. White v Frankobrodu na M.

Zalóge imajo: na Dunaji: stara c. k. vojna lekarna, I. na Stefanovem trgu; Fr. Pleban, lekar; V. Tvrdy, lekar „pri zlatem jellenu“, Kohlmarkt I.; C. Egger, lekar „pri rudečem raku“, I. hoher Markt; B. Bibus, lekar „pri labudu“, I. Schottenring; Ph. Neustein, lekar „pri sv. Leopoldu“, I. Plankengasse 7.; J. Weis, lekar „pri zamoren“, I. Tuchlauben 27; dr. Ehrmann, lekar „pri sv. Brigiti“, II. Brigittaplatz; M. Sobel, lekar „pri medvedu“, II. Taborstrasse; dr. Aleks. Rosenberg, III. Radetzkyplatz; lekarna am Rennweg, III. Ant. Mayer-ja; dr. J. Lamatsch, lekar „pri sv. Trojici“, IV. Wiedener Hauptstrasse 16.; M. Zavaros, lekar „pri križu“, VII. Mariahilferstrasse 72; Jul. Herbabny, lekar „pri usmiljenju“, VII. Kaiserstrasse 90; Ludvik Lip, lekar „pri zlatem slonu“, VII. Stiftgasse; C. Firbas, lekar „pri sv. Anji“, IX. Währingerstrasse.

Po raznih deželah: v Zagrebu: M. L. Fink, lekar, in S. Mitlbach, lekar „pri Salvatoru“; v Osterreichu: A. Prikril; v Badenu: G. Schwarz; v Belcu: (Galicija) Jos. Gross, lekar; v Brnu: F. Eder; v Bozenu: H. Spretter; v Brnu: Ferd. Floek, drogist; v Brodu: (Galicija) E. Kiska; v Pešti: Jos. pl. Török, lekar, Königsgasse 12; v D. Földvaru: Jos. Pl. Pap; v Gmündenu: A. Raymann; v Iglavi: V. Inderka; v Inomostu: Fr. Winkler; v Kančugi: (Galicija) R. Heger; v Karlovcu: Z. Findeis, lekar; v Celovcu: P. Birnbacher; v Krakovem: Jos. Tranczynski; v Kremnu: S. E. Kleewein; v Kutnihori: Pr. Slavnik; v Ljubljani: Jul. pl. Trnkoec; v Levcovu: Peter Mikolaš, in K. Križanovski; v Lincu: A. Hofstätterja dedič, in A. Rupert; v Meranu: A. Pan; v Milocki: (Galicija) M. Quirini; v Miskolezu: dr. M. Herz; v Nitri: Kornel Tombor; v Novosadu: C. B. Grossinger, lekar; v Novemčičinu: Jul. Neusser; v Oedenburgu: A. Reckert; v Pančovi: W. H. Graf; v Plznu: E. Kaiser; v Pragi: Jos. Fürst na Poršiči; v Prerovi: Ig. Psota; lekar „pri zlatem orlu“ v Pressburgu: Fr. Henrici, lekar „pri sv. Trojici“, in Rud. pl. Sözl, lekar „pri sv. Martinu“; v Presnaku: A. Griessl; v Reichenbergu: Jos. pl. Ehrlich; v Saazu: V. Kraus, drogist; v Sangerbergu: Jos. Ziegler; v Solnogradu: dr. pl. Sedlitzky c. k. dvorni lekar; v Sennicu: Fr. Sztankay; v Sternbergu: (Morava) A. Ferkl; v Segedinu: Karl pl. Barsay; v Opavi: A. Plahky; v Temišvaru: C. M. Jahnner, lekar Hunyadigasse; in Stefan Tarezy, lekar „pri Mariji pomagaj“; v Ogersk. Hradišu: Jos. Stanel; v Vinkovcih: L. pl. Alemann; v Varaždinu: G. Hochsinger, lekar; v Welsu: K. Richter; v Dunajskem Novemestu: Fr. Kolčarš, lekar. (8)